

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ПРІОРИТЕТИ НОВОГО УРЯДУ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

В. Орлик, *центр зовнішньополітичних досліджень НІСД*

Проаналізовано основні положення експертної доповіді Королівського інституту міжнародних відносин Chatham House щодо ключових зовнішньополітичних пріоритетів нового уряду Великої Британії.

Висновки

1. Зважаючи на складну економічну ситуацію, новий уряд Великої Британії (ВБ) основну увагу перших ста днів приділить внутрішнім проблемам: боротьбі зі стрімким зростанням цін на енергоносії, приборканню інфляції, зниженню податкового тиску тощо.

2. Оголошені наміри збільшити до 2030 р. витрати на оборону з нинішніх 2,1 % до 3 %, зокрема посилити підтримку розвідувальних служб і кібербезпеки. Збільшення витрат на оборону на додаткові £ 10 млрд свідчать про серйозність планів уряду ВБ залишатися провідним гравцем у регіональному та глобальному вимірах.

3. «Партнерство» набуватиме дедалі більшого значення в зовнішньополітичних перспективах ВБ. Місце скомпрометованих та недієздатних міжнародних інституцій посядуть невеликі коаліції держав – успішним досвідом є взаємодія Британії з державами Північної Європи, Балтії, Центральної та Східної Європи у справі підтримки й допомоги Україні.

4. Відносини з Європейським Союзом й далі будуть важливою складовою частиною британської «глобальної присутності», для чого питання Протоколу щодо Північної Ірландії набуває критичного значення. Очікують, що ВБ буде запрошено в жовтні 2022 р. на саміт ЄС «Європейська геополітична спільнота», рішення якого матимуть важливе значення для європейських безпекових перспектив.

5. Заявлені позиції Л. Трасс щодо РФ (повне звільнення території України станом на початок 2014 р.), наміри змінити оцінку КНР від «системного

конкурента» до «гострої загрози» та інші міжнародні виклики такого масштабу вимагатимуть потужних політичних інвестицій у зміцнення та практичну реалізацію концепції «Глобальної Британії».

Королівський інститут міжнародних відносин Chatham House 5 вересня 2022 р. представив експертну доповідь «Якими є пріоритети нового прем'єр-міністра Великої Британії?» з прогнозом щодо програми дій уряду консерваторів на чолі з Ліз Трасс¹. Аналізуючи заяви нової лідерки торі під час виборчої кампанії, британські дослідники констатують, що представлену лише 18 місяців тому амбітну програму «Велика Британія в епоху конкуренції» буде істотно переглянуто, зокрема з акцентом на протидію «дедалі більшому згубному впливові» РФ та КНР.

Важливим моментом стане необхідність збалансувати зовнішньополітичний порядок денний згідно з нагальним розв'язанням низки внутрішньополітичних питань, пов'язаних з економічною та енергетичною кризою та їхніми соціальними наслідками. У зв'язку з чим уряду доцільно зосередитися на таких ключових пунктах.

Війна в Україні та Росія

Підтримка України та протистояння Росії є беззаперечними пріоритетами зовнішньої політики, де прем'єр-міністр Ліз Трасс уже має загально визнаний успіх. Тож очевидним є продовження такої політики, зважаючи на наявний суспільний і політичний консенсус із цього питання.

Проте варто оцінити вплив нинішніх зусиль ВБ на результати війни – чи достатнім є авторитет Лондона для тиску на європейські держави, які все ще коливаються в протидії РФ; чи достатньо ВБ докладає зусиль для розв'язання проблеми російського впливу всередині Британії.

Критично важливим завданням є розроблення послідовної стратегії щодо Росії, ураховуючи загрозу, яку вона становить для Великої Британії та інших демократій. Потрібна проактивна політика системних змін, а не конструювання «зміни режиму» (у чому Кремль постійно звинувачує Лондон) та очікувань, що російський народ «спровокує зміни зсередини».

Зростання цін на енергоносії

Соціально-економічні наслідки високих цін на енергоносії цієї зими можуть спровокувати більше суспільне напруження, ніж COVID-19. Це матиме прямий вплив на життя громадян ВБ та виживання багатьох британських компаній, а також вплине на оцінку компетентності уряду, ставши його «бойовим хрещенням».

Новому урядові необхідно вжити як негайних тактичних заходів (субсидування витрат домогосподарств, модернізація та переналаштування опалювальних систем, теплоізолювання житла тощо), так і довгострокових програм

¹ What are the priorities for the new UK prime minister? / Chatam House. 2022. 05 Sept. URL: <https://www.chathamhouse.org/2022/09/what-are-priorities-new-uk-prime-minister>

диверсифікації та безпеки постачань енергоносіїв: прискорити впровадження відновлюваних технологій, внести зміни до регулювання енергоринків та їх реструктуризації. Атомна галузь, попри озвучені попереднім урядом плани створення додаткових генерувальних потужностей, не матиме пріоритетного значення, а декарбонізація й далі буде провідним трендом.

Китай та ухил у бік Індо-Тихоокеанського регіону

Автори доповіді розглядають політику КНР як найбільшу довгострокову загрозу національній безпеці ВБ. Зусилля уряду буде спрямовано на обмеження доступу до конфіденційних технологій та боротьбу з порушеннями Китаєм прав людини та міжнародного права.

Проте деклароване зближення з Індо-Тихоокеанським регіоном потребуватиме вироблення системних підходів до британської присутності в регіоні, зокрема з огляду на все більший вплив КНР. Потрібно наполегливо шукати можливостей на ринках Індії, Індонезії, В'єтнаму та ін. – щодалі потужніших, але складних.

Близькосхідна політика Великої Британії

У новому уряді доцільно відновити міністерську посаду в справах Близького Сходу та Північної Африки, а також приділяти більше уваги Ірану. Занепокоєння арабських країн Перської затоки щодо загроз, які Іран становить для їхньої безпеки та політичного впливу, потребує значно більшої уваги Заходу, зважаючи на роль регіону як одного з потенційних джерел енергоносіїв для компенсації втрат російських постачань.

Чинник Ірану, його регіонального впливу та ядерної програми має стати «компонентом широкої стратегії боротьби з геополітичними й економічними загрозами, які представляє Росія».

Відносини зі США

Спільні інтереси в підтримці України, зміцнення НАТО та співробітництво в галузі оборони та розвідки є потужною основою для нинішнього стану партнерства США і ВБ. Треба подвоїти чинні міжнародні зобов'язання Великої Британії, особливо в євроатлантичному регіоні та через механізми НАТО; побудувати потужні механізми для співпраці з Європою у сфері безпеки та відновити репутацію Британії як країни, відданої міжнародним і регіональним багатостороннім структурам і домовленостям – як внесок у зміцнення британсько-американського партнерства. Урегулювання ситуації довкола Протоколу про Північну Ірландію залишатиметься чутливим моментом двостороннього порядку денного.

Однак варто зважати на те, що США переживають період малопередбачуваних і глибоких політичних потрясінь – ВБ треба в будь-який спосіб уникати потрапляння у внутрішньополітичні конфлікти. Убачають за доцільне вести й далі політику стриманості Б. Джонсона щодо укладання торговель

угоди, ураховуючи стійкість «антиторговельних» настроїв у Конгресі та наближення проміжних виборів у США.

Африка та Велика Британія

25 % ГА ООН становлять саме африканські держави-члени, а з них 21 % є членами Британської Співдружності. Російське вторгнення в Україну та загострення конкуренції з Китаєм не дозволяє нехтувати таким ресурсом, а отже, варто переглянути явно применшене значення Африки для британської міжнародної стратегії.

Зміцнення міжнародної безпеки

Безпека та оборона й далі будуть основними темами порядку денного нового уряду ВБ. Війна Росії в Україні та потенціал раптової повномасштабної ескалації досі є серйозним викликом. Протистояння на Запорізькій АЕС, загрози застосування ядерної зброї та завуальовані згадки про хімічні чи біологічні атаки продемонстрували готовність РФ іти на загострення заради досягнення своїх цілей.

Потужним ризиком є зростання військового потенціалу Китаю та його глобальні амбіції, зокрема в Арктиці та Антарктиці. Потребуватиме розвитку союз AUKUS², спрямований на забезпечення безпеки Тихоокеанського регіону.

Такі виклики вимагають вироблення нових підходів до міжнародної безпеки та креативних рішень. Практичним кроком британського уряду має стати перегляд положень Інтегрованого огляду безпеки, оборони, розвитку та зовнішньої політики 2021 р. в бік перерозподілу й збільшення витрат на оборону, інвестування в оборонні технології.

---

² Оборонний союз Австралії, Великої Британії та США, утворений 15 вересня 2021 р.